

Remissyttrande

Datum 2026-01-09

Diarienummer KUN 2025-00784

Ert diarienummer Ku2025/00871

Regeringskansliet

Rosenbad 4

103 33 Stockholm

Yttrande över remiss En kulturkanon för Sverige - betänkande (SOU 2025:92)

Inledning

Västra Götalandsregionen (VGR) har ombetts yttra sig om utredningen ”En kulturkanon för Sverige”, betänkande av kommittén en kulturkanon för Sverige, SOU 2025:92. Kulturnämnden har tilldelats ansvaret för yttrande över remissen.

VGR anser, precis som utredningen betonar, att folkbildningen och kultur- och kulturarvsaktörer har en viktig roll för att skapa ett inkluderande samhälle.

Västra Götalands kulturstrategi och kulturplan 2024–2027 utgår från att kulturpolitiken ska skapa reella möjligheter för kulturell bildning, förmågan att förstå och tolka kultur samt förmågan att ge uttryck för sin kreativitet samt att kulturutövare bör ha en exklusiv rätt att formulera sina egna syften. Genom att skapa förutsättningar för kulturverksamheter, men avstå från styrning av innehåll, lägger VGR grunden för yttrandefrihet, en levande demokrati, samt en mångfald av konst och kultur, röster, perspektiv och uttryck.

VGR:s yttrande om En kulturkanon för Sverige berör:

- De delar av betänkandet som regeringen efterfrågar synpunkter på. Det innebär bland annat att VGR tar inte ställning till om en kulturkanon i sig bör införas eller hur en sådan kan utformas.
- De förslag i betänkandet som har bäring och eventuell påverkan på VGR:s ansvar och kulturpolitiska uppdrag.

Sammanfattning

- VGR motsätter sig utredningens förslag att genom användning av utgiftsområde 17 finansiera hur en kulturkanon ska förvaltas, tillgängliggöras och hållas relevant över tid.
- VGR motsätter sig förslaget att medel tas från anslag 1:6, bidrag till regional kulturverksamhet.
- VGR motsätter sig förslaget att medel tas från anslag 7:2 bidrag till kulturmiljövård.
- VGR motsätter sig förslaget att avskilja medel från Allmänna arvsfonden för finansiering av föreslagen stiftelse.
- VGR instämmer i utredningens syn att folkbildningen har stor betydelse för bildning, inkludering, sammanhållning och demokratiskt medborgarskap, men att utredningens föreställning om en statligt förmedlad kanon, inte är kompatibel med folkbildningens kärnvärden.
- VGR instämmer i utredningens bedömning att förvaltningen av kulturkanonen bör organiseras så att den fredas från risken för politisk styrning.
- VGR vill betona att de regionala museerna är fria institutioner som själva har full rådighet över verksamhetens innehåll, se Museilagen (SFS 2017:563 §5).
- VGR vill betona att biblioteken är fria institutioner, där förutsättningen fortsatt är att verksamheterna själva har rådighet över litteratur, övriga medier och programverksamhet.
- VGR ställer sig tveksam till att föreslagen stiftelse ges i uppdrag att bilda nätverk för samverkan och erfarenhetsutbyte mellan olika kultur och kulturarvsaktörer i syfte att tillgängliggöra och levandegöra den svenska kulturkanonen.

6.2.1 Sveriges kulturkanon bör förvaltas i en form som garanterar frihet och självständighet

VGR instämmer i utredningens bedömning att förvaltningen av kulturkanonen bör organiseras så att den fredas från risken för politisk styrning.

6.2.2 En ny stiftelse bildas

VGR motsätter sig förslaget att avskilja medel från Allmänna arvsfonden för finansiering av föreslagen stiftelse. Allmänna arvsfonden skapar förutsättningar för civilsamhällets insatser för barn, unga, personer med funktionsnedsättning samt äldre. Civilsamhällets verksamheter bidrar även till innovation och utveckling av välfärden, ofta i samverkan med regioner och kommuner. Förändringar i nuvarande system för finansiering av civilsamhällets arbete kan få konsekvenser för kultur- och idrottsliv samt för social innovation. Med begränsade medel till civilsamhällets organisationer kan möjligheterna att samverka med kommuner och regioner dessutom påverkas negativt.

6.2.3 Tillgängliggörande av kanon genom en digital portal

VGR avstår från att lämna synpunkter på förslaget om att tillgängliggöra kanon genom en digital portal.

6.2.4 Tillgängliggörande av kanon genom kultur och kulturarvsaktörerna

VGR ställer sig tveksam till att den föreslagna stiftelsen ska ansvara för bildandet av ett nätverk för samverkan och erfarenhetsutbyte mellan olika kultur- och kulturarvsaktörer i syfte att tillgängliggöra och levandegöra den svenska kulturkanonen. Nationellt och i Västra Götaland finns idag en rad nätverk inom olika konst- och kulturområden. Dessa har i de flesta fall bildats på initiativ av aktörer inom respektive konst-/kulturområde. Arbetet styrs därmed av de gemensamma behov som identifierats. I ljuset av detta är VGR tveksam till förslaget att stiftelsen ska få i uppdrag att bilda nätverk för tillgängliggörandet och levandegörandet av kanon. Initiativet bör vara en fråga för kulturaktörerna själva, om detta behov identifieras.

VGR anser att det bör vara upp till huvudmännen, inte en stiftelse, att om det bedöms ändamålsenligt ta initiativ till, besluta om och inleda arbetet med en regional kulturkanon. VGR noterar också att det i utredningen saknas en mer djupgående beskrivning av de regionala kulturkanonernas koppling till den nationella kulturkanonen.

De lokala och regionala perspektiv som utredningen efterfrågar är redan idag en del av de regionala museernas arbete. VGR vill betona att de regionala museerna är fria institutioner som själva har full rådighet över verksamhetens innehåll, se

Museilagen (SFS 2017:563 §5). Museilagen tydliggör museernas roll och ändamål. Centralt i lagstiftningen är att museerna är självständiga institutioner som ska vara fria från politiskt inflytande över verksamhetens innehåll. Samma sak gäller för biblioteken, där förutsättningen fortsatt är att verksamheterna själva har rådighet över litteratur, övriga medier och programverksamhet.

6.2.5 Tillgängliggörande av kanon genom informationsmaterial och en tryckt publikation

VGR anser att tillgängliggörande av konst och litteratur är en statlig uppgift och den är angelägen. Genom tillgängliggörandet av kvalitetslitteratur främjas en mångfald av röster. Att ta fram publikationer som syftar till att endast berätta om ett begränsat antal verk riskerar dock att begränsa synligheten för en mångfald av röster.

6.2.6 Tillgängliggörande av kanon genom folkbildningen

VGR instämmer i utredningens syn att folkbildningen har stor betydelse för bildning, inkludering, sammanhållning och demokratiskt medborgarskap. Folkbildningens bidrag till samhällsutvecklingen förutsätter en god statlig grundfinansiering och en fri och frivillig folkbildning, med armlängds avstånd från politisk styrning. Utredningens föreställning om en statligt förmedlad kanon är inte kompatibel med folkbildningens kärnvärden.

6.2.7 Utvärdering och revidering för att hålla kulturkanon relevant över tid

VGR instämmer i att möjligheten till revidering ökar förutsättningarna för att hålla kulturkanonen levande och relevant över tid. VGR noterar dock att det i utredningen saknas förslag på hur den föreslagna stiftelsen ska följa upp kanonlistans bidrag till gemenskap, bildning mm. Även detta bör utvärderas.

6.2.8 Tillgängliggörande av kanon genom skolväsendet

VGR avstår från att lämna synpunkter på om, och i vilken utsträckning, kulturkanonen bör integreras i skolundervisningen.

6.2.9 Tillgängliggörande av kanon genom samhällsorientering för nyanlända

VGR avstår från att lämna synpunkter på förslaget om tillgängliggörande av kanon genom samhällsorienteringen för nyanlända, med hänvisning till

betänkandet *En reformerad samhällsorientering för bättre integration* (SOU 2025:55). Detta betänkande har ej remitterats och beslut kopplade till förslag i betänkandet har ännu ej fattats.

6.3 Interimslösningar för att tillgängliggöra Sveriges kulturkanon i avvaktan på att en stiftelse bildas

VGR motsätter sig utredningens förslag om finansieringsform för stimulansbidrag till läns museer och andra regionala kultur- och kulturarvsaktörer för att initiera regionala kanonprojekt.

VGR befarar att förslaget att göra omprioriteringar i utgiftsområde 17 under en treårsperiod får negativa effekter för pågående arbete med och insatser för att stödja och främja kultur. VGR anser att statliga medel avsatta för att stödja den fria kulturen och som har stor betydelse för regional och lokal variation inte ska minska på grund av omfördelning till förmån för andra syften.

6.3.1 En tillfällig webbplats för att förmedla kunskap om Sveriges kulturkanon

VGR avstår från att lämna synpunkter på förslaget att skapa en tillfällig webbplats för att förmedla kunskap om Sveriges kulturkanon.

6.3.2 Tillfälliga stimulansmedel till läns museer och andra regionala kultur- och kulturarvsaktörer för att initiera regionala kanonprojekt

VGR motsätter sig förslaget att omfördela medel inom utgiftsområde 17 anslag 1:6 Regional kulturverksamhet (kultursamverkansmodellen) och anslag 7:2 Bidrag till kulturmiljövård.

VGR motsätter sig förslaget om stimulansbidrag till läns museer och andra regionala kultur- och kulturarvsaktörer för att initiera regionala kanonprojekt. VGR anser att förslaget skapar minskade möjligheter för regioner att självständigt forma den regionala kulturpolitiken. Dessutom riskerar minskade medel till generell kulturmiljövård att ytterligare försvaga kulturmiljösektorn och det långsiktiga bevarandet av kulturarvet.

6.3.3 En tidig folkutgåva av kanon i bokform

VGR avstår från synpunkter på förslaget att ta fram en tidig folkutgåva av

kanonen i bokform.

7.1 Ekonomiska konsekvenser

VGR motsätter sig förslagen om omprioriteringar inom utgiftsområde 17.

VGR konstaterar att medel som idag beslutas om av demokratiskt valda församlingar på regional nivå föreslås omdisponeras till en stiftelse och statligt styrda insatser.

Kulturnämnden

Västra Götalandsregionen

Alex Bergström

Ordförande kulturnämnden

Kerstin Alnebratt

Förvaltningschef, tf. ansvarig
tjänsteperson för kulturnämnden